

Kuntien sosiaalihuollon menot ja sosiaalihuollon menotarve vuosina 1990 ja 1995

Tässä artikkelissa verrataan kuntien sosiaalihuollon tarpeen ja sosiaalihuollon menojen yhteyksiä. Menojen suuruuteen kunnissa vaikuttavat hyvin monet erilaiset seikat. Pelkästään kunnan sosiaalihuollon menojen suuruuden perusteella ei voida sanoa, hoitaako kunta asiansa hyvin vai huonosti. Esimerkiksi pienet menot voivat olla seurausta tehokkaasta toiminnasta, mutta myös pienestä tarpeesta, tai tarpeeseen verraten liian vähäisestä palvelujen tarjonnasta. Sosiaalitoimen menojen suuruuteen vaikuttaa myös työnjako terveydenhuollon kanssa.

Tarve-erojen huomioinnin jälkeenkin Suomen kuntien sosiaalihuollon menojen vaihtelu on suurta. Menojen erot ovat kuitenkin vuonna 1995 pienemmät kuin 1990. Mahdollisesti myös menot ja tarve korreloivat paremmin vuonna 1995 kuin vuonna 1990. Kuntien sosiaalitoimen menojen vaihtelun syitä ei tässä tutkimuksessa ole selvitetty, mutta tutkimus viittaa siihen, että kunnassa tehtävällä päätöksenteolla ja toiminnan organisoinnilla voi olla suuri vaikutus kunnan sosiaalitoimen menojen suuruuteen, ja siksi näiden menojen suuruuteen vaikuttavien tekijöiden selvittäminen on aiheellista.

HANNU VALTONEN

Kuntien valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa tehtiin Stakesissa kaksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuskriteerien perusteita selvittävää tutkimusta (Häkkinen ym. 1996 ja Valtonen 1996). Tutkimusten tavoitteena oli arvioida voimassaoleita sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuskriteereitä ja tehdä tutkimukseen perustuva ehdotus valtionosuuskriteerien tarkentamiseksi ja uudistamiseksi.

Tutkimukset sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuskriteereistä tuottivat arviot sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeen eroista kunnittain. Tässä artikkelissa verrattu kunnittaista sosiaalihuollon tarvetta toteutuneisiin sosiaalihuollon menoihin.

MENOTARVE

Sosiaalihuollon menojen suuruuteen kunnissa vaikuttavat hyvin monet erilaiset seikat, joista sosiaalipalvelujen tarve on vain yksi tekijä. Sekä sosiaali- että terveydenhuollossa tärkein kunnittaisiin tarve-eroihin vaikuttava tekijä on väestön ikärakenne. Tämän lisäksi erilaiset sosiaalista rakennetta kuvaavat tekijät (elinkeinorakenne, tulotaso, sosiaaliset erot kunnassa jne) voivat olla yhteydessä tarve-eroihin. Kolmas tarpeeseen vaikuttava tekijäryhmä ovat poikkeukselliset sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia kasvattavat tekijät (Carr-Hill ym. 1997). Osa menoihin vaikuttavista tekijöistä on kunnan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella ja osa menoista on seurausta kunnassa tehdyistä päätöksistä. Mahdollisia sosiaalihuollon meno-

jen suuruuteen vaikuttavia tekijöitä, joihin kunta ei voi vaikuttaa, ovat esimerkiksi kunnan fyysinen rakenne, asutusrakenne, taajamien lukumäärä, alueelliset hinta- ja palkkaerot, väestön sosio-ekonominen rakenne ja ikärakenne. Yksittäinen kunta voi myös sangen rajallisesti vaikuttaa eduskunnan päätöksiin esimerkiksi valtionavusta tai päivähoidon subjektiivisesta oikeudesta. Kunta taas voi vaikuttaa omaan palvelutalvoonsa, palvelutoiminnan organisointiin, tuotantomenetelmiin ja hallinnon tehokkuuteen. (Oulasvirta 1995). Pelkästään kunnan sosiaalihuollon menojen suuruuden perusteella ei tämän takia voida sanoa, hoitaako kunta asiansa hyvin vai huonosti. Suuret menot saattavat olla perusteltavissa muita kuntia suuremmalla sosiaalihuollon palvelujen tarpeella. Pienet sosiaalihuollon menot voivat olla seurausta tehokkaasta toiminnasta, mutta myös pienestä tarpeesta tai tarpeeseen verraten liian vähäisestä palvelujen tarjonnasta. Sosiaalitoimen menojen suuruuteen vaikuttaa myös erityisesti vanhus-tenhuollossa työnjako terveydenhuollon kanssa.

Valtionosuustutkimuksen (Valtonen 1996) tulosten perusteella kunnan väestön ikärakenteen lisäksi kunnan elinkeinorakenne, työttömyys ja kunnan koko vaikuttavat sosiaalipalvelujen tarpeeseen. Lasten päivähoidon tarve on muita kuntia suurempi elinkeinorakenteeltaan kaupunkimaisissa kunnissa. Tämä heijastaa mm. naisten työssäkäynnin eroja ja mahdollisesti myös perherakenteen eroja, kaiken kaikkiaan kaupunkimaisen elämäntavan vaikutusta päivähoidon tarpeeseen. Vanhustenhuollon tarpeiden eroja kuntien välillä selittää vain vanhusväestön ikärakenne. Vanhuspalvelujen tarve kasvaa selvästi vanhusväestön ikärakenteen muuttuessa: yli 85-vuotiaiden vanhus-ten palvelujen tarve on nuorempia vanhusikäluokkia suurempi. Toimeentulotuki sosiaalisten ongelmien esiintymisen heijastajana on kaupunkimainen ilmiö.

Tehdyt tarveindeksit toimivat niin, että kunnassa palveluammateissa toimivan väestön osuus kasvaa, kasvaa myös päivähoidon tarveindeksin arvo. Indeksien arvo kuvaa sen, kuinka monta prosenttia enemmän kunnassa 0 - 6-vuotiaista lasta kohden on päivähoidon tarvetta verrattuna koko maahan. Indeksiarvo 110 tarkoittaa, että päivähoidon menotarve 0 - 6-vuotiaista

lasta kohden on kymmenen prosenttia suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Vanhustenhuollon tarveindeksi kuvaa samalla tavalla menotarpeen yli 64-vuotiaita kohden. Toimeentulotukeen ajateltu työttömyyden perusteella määräytyvä tarve lasketaan työttömyysprosentin ja kunnan koon perusteella ja se kuvaa tarpeen eroja kunnassa asukasta kohden. Muiden palvelujen kattamiseen ajateltu tarve on sama kaikissa kunnissa 7-64-vuotiaita kohden ja määräytyy siis suoraan tähän ikäluokkaan kuuluvien määrän perusteella.

AINEISTO

Käytetty aineisto on vuodelta 1990 Ketä -tiedoista ja vuodelta 1995 Sotka -tietokannasta. Markkamääräiset luvut on muutettu vuoden 1995 luvuiksi julkisten menojen hintaindeksin/kunnallistalous sosiaalitoimen hintaindeksillä1. Tarveindeksien arvot on laskettu vuosien 1990 ja 1995 lukujen perusteella (kuntien ikärakenne, väestömäärä, ja elinkeinorakenne, työttömyys ovat siis vuosilta 1990 ja 1995). Laskettaessa kunnittaisia tarveindeksien arvoja vuosille 1990 ja 1995 on käytetty suoraan valtionosuustutkimuksen kaavoja, joiden pohjana ovat analyysit puolestaan tehtiin vuoden 1993 tietojen perusteella. Kun tarveindeksien arvot on laskettu näin, tullaan ajatelleeksi, että tarpeen muodostumisen rakenne on sama kumpanakin kuvattavana vuonna.

SOSIAALIHUOLLON MENOT JA TARVE

Kunnan sosiaalihuollon menotarve kokonaisuutena syntyy kahden erilaisen tekijän lopputuloksesta: itse toiminoittaisesta (kuten lasten päivähoito ja vanhustenhuolto) tarpeesta ja näille toiminnoille annetusta painosta. Sosiaalihuollon toiminoittainen tarve syntyy jossain määrin eri tavalla kuin terveydenhuollon tarve: Esimerkiksi lasten päivittäisen hoidon tarve (tarve ruokkia, hoitaa ja varjella kaikkia pieniä lapsia) on aina olemassa, kaikki lapset on hoidettava. Miten perheen ja yhteiskunnan työnjako tässä ratkotaan on sitten jo kulttuurisempi kysymys. Samanlaisista terveydenhuollon kanssa on poliittisen päätöksenteon asema: Eri toimintojen suhteellinen tärkeys ei ole tutkimuksellinen, vaan poliittinen kysymys. Siksi toiminoittaiset tarveindeksit eivät kuvaa päivähoidon ja vanhusten-

Taulukko 1.

Kuntien sosiaalihuollon menojen (mk/asukas) jakauma vuosina 1990 ja 1995

SIJAINTI KUNTIEN JAKAUMASSA, MONESSAKO PROSENTISSA KUNNISTA MENOT OYAT PIENEMPIÄ	VUOSI, MK		VUOSI, %		MENOJEN MUUTOS	
	1990	1995	1990	1995	MK	%
95 %	5128	5172	136	126	44	0.9
90 %	4607	4872	122	119	265	5.7
keskiarvo	3769	4104	100	100	335	8.9
50 %	3683	4036	98	98	353	9.6
10 %	2938	3399	78	83	539	18.1
5 %	2783	3276	74	80	493	17.7

Sijainti jakaumassa tarkoittaa, että esimerkiksi vuonna 1990 95 prosentissa kunnista sosiaalihuollon menot asukasta kohden olivat pienemmät kuin 5128 mk, ja että luku on 36 prosenttia korkeampi kuin kuntien menojen keskiarvo. Vastaavasti vain viidessä prosentissa kunnista menot olivat pienemmät kuin 2783 mk/asukas.

Taulukko 2.

Sosiaalihuollon menojen tarpeen jakauma vuosina 1990 ja 1995

SIJAINTI KUNTIEN JAKAUMASSA, MONESSAKO PROSENTISSA KUNNISTA MENOT OYAT PIENEMPIÄ	VUOSI, %	
	1990	1995
95 %	111	111
90 %	108	107
keskiarvo	100	100
10 %	93	91
5 %	91	89

huollon suhteellista tärkeyttä - se ei ole tarkoituskaan, koska näin erilaisten toimintojen suhteellinen tärkeys on sosiaali- ja terveyspolitiikassa päätettävä asia. Eri toimintojen suhteellisen tärkeyden määrittely on välttämätöntä, jotta kuntien sosiaalihuollon menojen tarve voitaisiin määritellä.

Tässä tutkimuksessa tällaisina ”poliittisina painoina” on käytetty vuoden 1997 valtion tulo- ja menoarvioesityksessä käytettyjä painoja. Periaatteessa eduskunnalla on joka vuosi mahdollisuus arvioida uudelleen toimintojen suhteellinen tärkeys. Painottaminen tarkoittaa tässä sitä, että laskettaessa valtiosuusjärjestelmässä kunnan sosiaalihuollon laskennallisia kustannuksia (eli kunnittaista menotarvetta), koko maassa koko sosiaalihuollon laskennallisista kustannuksista 40 prosenttia syntyy päivähoitossa, 30 prosenttia vanhustenhuollossa ja 23 prosenttia muissa palveluissa (7-64 -vuotiaan väestön määrän perusteella). Ikärakenteen perusteella syntyy siis kokonaisuudessaan 93 prosenttia sosiaalihuollon laskennallisista kustannuksista. Kustannuksista 7 prosenttia syntyy työttömyyden ja kunnan koon perusteella.

Kymmenen prosentin ero kuntien välillä päivähoiton tarpeessa merkitsee täten 4 prosentin eroa sosiaalihuollon menojen tarpeessa, ja

sama kymmenen prosentin ero vanhustenhuollon tarpeessa merkitsee 3 prosentin eroa sosiaalihuollon menojen tarpeessa. Tästä seuraa, että kunnan koko sosiaalitoimen menojen tarvetta ja laskennallisia kustannuksia laskettaessa painavin erä on lasten päivähoito ja pienimmän painon saa työttömyyden perusteella määräätyvä tarve. Tämä jako noudattelee kuntien sosiaalitoimen kustannusten toteutunutta jakaumaa, jossa kaksi suurinta erää ovat lasten päivähoito ja vanhustenhuolto. Painotuksen ei ole välttämätöntä noudattaa esimerkiksi valtiosuoksien jaossa tätä jakaumaa. Nämä painot ovat kunnissa ja eduskunnassa muutettavissa. Käsitys kuntien sosiaalihuollon menotarpeesta muuttuu, jos päivähoiton ja vanhustenhuollon keskinäinen paino muuttuu, tai erilaisten sosiaalisten ongelmien hoitoon halutaan sijoittaa enemmän varoja.

SOSIAALIHUOLLON MENOTARVE JA TOTEUTUNEET MENOT

Kuluneina viitenä vuotena on tapahtunut muutoksia kuntien jakaumassa sosiaalihuollon menojen suhteen. Taulukossa 1. on esitetty asukasta kohden laskettujen sosiaalihuollon menojen jakauman muutos. Kuntien sosiaalihuollon menojen jakauma on kaventunut. Jakauma on ka-

Taulukko 3.

Kuntien sosiaalihuollon menojen (mk/asukas) ja tarveindeksien järjestyskorrelaatiot 1990 ja 1995, (suluissa p-arvo)

SOSIAALIHUOLLON MENOT	SOSIAALIMENOT		TARVEINDEKSI	
	1990	1995	1990	1995
1990	1.00	0.43	0.10	0.10
	(0.0)	(0.0001)	(0.0340)	(0.0328)
1995		1.00	0.14	0.17
		(0.0)	(0.0033)	(0.0003)
Tarveindeksit			1.00	0.79
1990			(0.0)	(0.0001)
1995				1.00
				(0.0)

ventunut siten, että menoiltaan suurimmissa kunnissa sosiaalihuollon menot ovat nousseet sekä markkoina että suhteellisesti vähemmän kuin kunnissa, joissa sosiaalihuollon menot olivat alhaisemmat vuonna 1990. Kuntien sosiaalihuollon menojen tarpeen jakauma (taulukko 2.) ei ole samalla tavalla kaventunut kuin kuntien toteutuneet sosiaalihuollon menot. Toteutuneiden menojen vaihtelu kunnittain on huomattavasti suurempi kuin tarveindikaattorin arvojen vaihtelu.

Selittääkö tarve kuntien sosiaalihuollon menoja? Vastausta tähän voidaan hakea kuntien sosiaalihuollon menoja ja tarveindeksien korrelaatioista (taulukko 3.). Merkittävää lienee, että asukasta kohti laskettujen sosiaalihuollon vuosine 1990 ja 1995 menojen keskinäinen järjestyskorrelaatio on korkeampi kuin menojen ja tarveindeksin välinen korrelaatio kumpanakin tarkasteluvuonna. Tarveindeksin arvojen korrelaatio vuosina 1990 ja 1995 on hyvin korkea, kuten sopii odottaakin tarveindeksin rakenteen perusteella.

Alhainen korrelaatio toteutuneiden menojen ja tarveindeksin välillä tarkoittaa sitä, että sosiaalihuollon menojen tasoa ja myös muutoksia kunnissa selittävät enemmän jotkin muut tekijät kuin väestön ikärakenteen, elinkeinorakenteen, kunnan koon ja työttömyyden avulla arvioitu menotarve. Erityisesti pienissä kunnissa yhteys näin mitatun tarpeen ja menotason välillä on heikko. Sosiaalihuollon menojen järjestyskorrelaatio vuosina 1990 ja 1995 on sekin oikeastaan ”vain” kohtuullisen korkea, mikä tarkoittaa sitä, että kuntien sosiaalihuollon menojen mukainen järjestys ei ole pysynyt samana koko kuluneen viiden vuoden ajan. Tämä tarkoittaa-

nee, että laman aikana tapahtuneilla muutoksilla kunnissa ja kuntien omalla lamastrategialla on ollut merkitystä sosiaalihuollon menojen kannalta.

SOSIAALIHUOLLON MENOTARVE LÄÄNEITTÄIN JA KUNTATYYPEITTÄIN

Lääneittäin menoja tarkasteltaessa Uusimaa erottuu muista lääneistä korkeiden menojensa takia, pääosin tämä johtuu Helsingin vaikutuksesta. Lääneittäinkin (taulukko 4.) erot ovat tasaantuneet vuodesta 1990 vuoteen 1995. Tarvevakioinnin jälkeen korkeimmat menot ovat Uudenmaan ja Lapin lääneissä, ja alhaisimmat menot Mikkelin ja Vaasan lääneissä. Sosiaalihuollon menot ovat kasvaneet Itä- ja Pohjois-Suomessa, eniten Oulun, Lapin ja Pohjois-Karjalan lääneissä. Samantyyppinen jakauma näkyy Kuntaliiton kuntatyyppiluokittelun mukaisissa luokissa (taulukko 5.). Pääkaupunkiseudun neljä kuntaa erottuvat omaksi ryhmäkseen, vaikka ero muihin kuntiin on pienentynyt vuodesta 1990 vuoteen 1995. Tarvevakioidut menot ovat korkeimmat pääkaupunkiseudun lisäksi suurissa (yli 40 000 asukkaan) keskuksissa. Alhaisimmat menot löytyvät pienistä ja alkutuotantovaltaisista kunnista. Myös lääneittäisessä ja kuntatyyppittäisessä tarkastelussa havaitaan tarvevakioinnin suhteellisen vähäinen vaikutus kuntien menoihin. Tarvevakiointi ei juuri muuta kuntien järjestystä, eli sosiaalitoimen menojen suuruuden ja tarvepainotettujen menojen suuruuden mukainen lääneittäinen järjestys ovat lähes samat.

Kuntatyyppin mukaisessa luokittelussa suurimmat muutokset sosiaalitoimen menoissa ovat suurissa keskuksissa ja jalostus- ja palvelukun-

Taulukko 4.

Kuntien sosiaalihuollon menot ja menotarpeet lääneittäin. Väkiluvulla painotetut keskiarvot

vuosi 1995	KUNTIA	SOS. HUOLLON MENOT		TARVE-INDEKSI	TARVEYAKIOIDUT MENOT		MENOJEN MUUTOS 90-95, %
		MK/AS	INDEKSI		MK/AS	INDEKSI	
Uudenmaan	36	5316	116	104	5096	112	-3
Turun ja Porin	87	4191	92	99	4209	92	2
Hämeen	54	4259	93	100	4268	94	9
Kymen	27	4175	91	98	4265	94	14
Mikkelin	28	3874	85	96	4023	88	8
Pohjois-Karjalan	19	4547	100	98	4654	102	27
Kuopion	24	4541	99	98	4614	101	18
Keski-Suomen	30	4402	96	97	4539	100	18
Vaasan	57	4076	89	101	4043	89	20
Oulun	52	4539	99	98	4633	102	26
Lapin	22	4880	107	95	5157	113	28

Taulukko 5.

Kuntien sosiaalihuollon menot ja menotarpeet Kuntaliiton kuntaluokittelun luokissa.

KUNTATYYPPI	vuosi 1995	KUNTIA	SOS. HUOLLON MENOT		TARVE-INDEKSI	TARVEYAKIOIDUT MENOT		MENOJEN MUUTOS 90-95, %
			MK/AS	INDEKSI		MK/AS	INDEKSI	
1. Pääkaupunkiseutu		4	5819	127	106	5491	120	5
2. Suuret keskukset		13	4897	107	102	4805	105	12
3. Suuret pendelikunnat		20	4189	92	98	4282	94	6
4. Muut pendelikunnat		49	3690	81	97	3806	84	11
5. Suuret jalostus- ja palvelukunnat		29	4315	94	96	4497	99	21
6. Muut jalostus- ja palvelukunnat		25	4138	91	98	4257	93	10
7. Alkutuotantokunnat		94	4091	90	100	4107	90	8
8. Muut keskikokoiset kunnat		84	3939	86	97	4059	89	15
9. Muut pienkunnat		118	4144	91	100	4170	91	8

1. Pääkaupunkiseutu; 2. Suuret keskukset, as.luku > 40 000; 3. Suuret pendelikunnat, as.luku 15000 - 400000, työpaikkaomavaraisuus < 80 %; 4. Muut pendelikunnat, as.luku < 15 000, työpaikkaomavaraisuus < 70 %; 5. Suuret jalostus- ja palvelukunnat, as.luku 15 000 - 40 000; 6. Muut jalostus- palvelukunnat, as.luku < 15 000, jalostus- ja palveluammattien osuus atv:stä > 85 %; 7. Alkutuotantokunnat, as.luku < 15 000, maa- ja metsätalouden osuus atv:stä > 33 %; 8. Muut keskikokoiset kunnat, as.luku 6 000 - 15 000; 9. Muut pienkunnat, as.luku < 6 000.

nissa sekä keskikokoisissa (asukasluvultaan 6000 - 15 000 asukkaan kunnissa).

LOPUKSI

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten kuntien sosiaalitoimen menot selittyvät valtionosuusuudistuksen yhteydessä kehitetyllä sosiaalihuollon menotarpeen mittarilla. Tehty tarvevakiointi poistaa kunnan sosiaalitoimen menojen suuruuteen vaikuttavista tekijöistä kunnan väestön ikärakenteen, elinkeinorakenteen, työttömyyden ja kunnan koon vaikutuksen. Kutakin näistä tekijöistä on tässä tarveva-

kioinnissa painotettu hallituksen kuntien valtionosuuslain mukaisilla poliittisilla painoilla. Ideaalitapauksessa tarpeen huomioiminen pienentäisi kuntien eroja niin, että jäljelle jäisivät vain kunnan omasta toimintapolitiikasta johtuvat erot - erot palvelutarjonnan laajuudessa, tehokkuudessa, palvelutuotannon rakenteessa jne.

Kuntien menojen erot ovat kuitenkin vuonna 1995 pienemmät kuin 1990. Mahdollisesti myös menot ja tarve korreloivat paremmin vuonna 1995 kuin vuonna 1990, joskin korrelaatiokertoimen arvo on pieni. Tulosten mu-

kaan vielä tarvevakioinnin jälkeenkin kuntien sosiaalihuollon menojen vaihtelu kuntien välillä on niin suurta, että se tuskin on tarpeen huomiointiin ottavan tietoisien harkinnan tulos. Saattaa olla niin, että erilaisten palveluiden tarjonta Suomen kunnissa on määräytynyt omassa erityisessä historiallisessa prosessissaan, jossa palvelujen tarpeella tai oikeastaan palvelutarpeen eroilla kuntien välillä ei juuri ole ollut vaikutusta.

Menoerojen kaventuminen vuodesta 1990 voisi olla valtionosuusjärjestelmän vaikutusta. Kuntien väliset menojen erot ovat kuitenkin kaventuneet siten, että menot ovat kasvaneet eni-

ten kunnissa, joissa ne olivat pienimmät vuonna 1990. Tämä lienee enemmän laman ja siihen yhdistyneen kulttuurisemman muutoksen kuin valtionosuusuudistuksen seurausta.

Kuntien sosiaalitoimen menojen vaihtelun syitä ei tässä tutkimuksessa selvitetty, mutta tulokset viittaavat (kuten moni muukin tutkimus esim. Iivari ja Jämsén 1992, Pekola 1991, Stüber 1992 ja Vaarama 1995), että kunnassa tehtävällä päätöksenteolla ja toiminnan organisoinnilla voi olla suuri vaikutus kunnan sosiaalitoimen menojen suuruuteen, ja siksi näiden menojen suuruuteen vaikuttavien tekijöiden selvittäminen on aiheellista.

SUMMARY

Valtonen H. The expenditure on social care and the need for social care in the Finnish municipalities in 1990 and 1995. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti - Journal of Social Medicine* 1997;34:197-202

In this article, the differences in the need and the actual expenditure on social care in the Finnish municipalities are compared. The need for social care and the expenditure on social care in the Finnish municipalities in 1990 and 1995. The size of the expenditure on social care is determined by several factors, not only by the need. The size of the expenditures does not indicate much of the way in which the municipality organises social care: small expenditures may be the result of effective care, but also smaller need than in other municipalities, or small supply of services with respect to need. The size of the expenditure on social care is also affected by the distribution of labour with health care in the municipality.

When the differences in need as accounted for, the variation in the social care expenditures in the Finnish municipalities is large. The differences in the expenditures are smaller in 1995 than in 1990, however. Possibly also the need and expenditures correlate better in 1995 than in 1990. The causes for the large variation in the social expenditures in the municipalities were not studied here, but the results suggest that the decision making and the organisation of social care in the municipalities have an effect on the size of the social care expenditures, and thus it is necessary to study the causes of variation in these expenditures.

KIRJALLISUUS

Carr-Hill R, Rice N, Smith P. Towards primary care resource allocation in the NHS, Paper submitted to the Health Economics' Study Group, July 1997, York, UK

Häkkinen U, Mikkola H, Nordberg M, Salonen M. Tutkimus kuntien terveystalouden valtionosuuksien perusteista. Sisäasiainministeriö, Kuntaosaston julkaisu: 3, Helsinki

Iivari A-K, Jämsén R. Sosiaali- ja terveydenhuollon kunnittainen kustannusvertailu vuonna 1989. Sosiaali- ja terveysministeriön kehittämisosaston julkaisuja 1. Valtion painatuskeskus. Helsinki 1992

Pekola M. Kustannusvaihtelut kunnallisessa palvelutuotannossa - vanhustenhuolto. Åbo: Åbo Akademi. Turku 1991

Oulasvirta L. Valtionavut kuntien maksettaviksi? Helsinki: Suomen Kuntaliitto. ACTA: 46, Helsinki 1995

Stüber A-M. Kuntien palvelutuotannon yksikkökustannusten ja kunnan koon välinen yhteys. Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos. Sarja B 87. Helsinki 1992

Vaarama M. Vanhusten hoivapalvelujen tuloksellisuus hyvinvoinnin tuotanto -näkökulmasta. Stakes. Tutkimuksia 55. Helsinki 1995

Valtonen H. Tutkimus kuntien sosiaalihuollon valtionosuuksien perusteista. Sisäasiainministeriö. Kuntaosaston julkaisu: 4, Helsinki 1996

HANNU VALTONEN

D.Phil.

Stakes